

PFU-SAK NR. 261/14

KLAGER: Bellona ved kommunikasjonsrådgiver Ellen Viseth
ADRESSE: Pb. 2141 Grünerløkka, 0505 Oslo
TELEFON: 410 41 856
PUBLIKASJON: NRK
PUBLISERINGSDATO: 07.09.2014
STOFFOMRÅDE: Miljø
GENRE: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Skille mellom reklame og redaksjonelt innhold, unngå ukritisk videreformidling av PR-stoff
REGISTRERT: 08.09.2014
BEHANDLET I SEKR.: 11.09.2014; tilsvarsrunde igangsatt
BEHANDLES I PFU: 25.11.2014
FERDIGBEHANDLET:
BEHANDLINGSTID: 77 dager
KLAGEGRUPPE: Interesseorganisasjon
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Gemini.no publiserer forskningsnytt fra NTNU og Sintef. Klager har i alt klaget inn fire medier (NRK, Adresseavisen, Teknisk Ukeblad og Forskning.no) for samme forhold (sak 261/14, og sakene 263–265/14).

SAMMENDRAG:

NRK publiserte **søndag 7. september 2014** en nettartikkel med tittelen «**- Elbilstøtten er galskapspolitikk**». I artikkelen kritiserte samfunnsøkonom Anders Skonhoft ved NTNU ordningen med subsidier og støtte til elbil, og i ingressen sto det:

«Det er 2700 ganger dyrere å subsidiere en elbil enn det er å kjøpe klimakvoter. Om da målet faktisk er å redusere CO2-utslippene.»

Øverst i brødteksten ble det opplyst:

«Saken er publisert med tillatelse fra NTNUs vitenskapsmagasin Gemini.no.»

I denne sammenheng var det lagt inn en lenke til den opprinnelige artikkelen på nettstedet Gemini.no, og i bylinen var det oppgitt «**(Gemini.no)**» bak journalistens navn.

I tillegg til å gjengi Skonhofts synspunkter, fikk også forskningsleder Ronny Klæboe ved Transportøkonomisk institutt (TØI) komme til orde i siste del av artikkelen. Det fremgikk at Klæboe mener Skonhofts konklusjoner «blir for snevre», og han uttalte:

«– Hvis han mener det er dårlig butikk av staten å subsidiere elbiler, så tror jeg ingen vil protestere. Men det er ikke det som er poenget. Forutsetningene her er mer politiske enn vitenskapelige. Vi må velge det som er politisk mulig å få til, sier Klæboe.»

I tilknytning til Klæboes uttalelser var det også lagt inn en lenke til en egen artikkel der mer av Klæboes syn ble omtalt. I lenketeksten sto det:

«Les hele tilsvaret her, publisert i samarbeid med forskning.no»

Det var for øvrig også lenker til en rekke andre artikler innimellom brødteksten, og under mellomtittelen **«Forurensere må betale»**, fremgikk det også at Skonhoft møter motstand:

«Skonhoft får mye kjeft fordi han rakker ned på elbilpolitikken, i det siste særlig fra Miljøstiftelsen Zero, fra Bellona og Transportøkonomisk institutt.»

KLAGEN:

Klager er miljøstiftelsen Bellona, som mener NRK gjennom artikkelen ukritisk har formidlet pr-stoff og derfor brutt Tekstreklameplakatens punkt 6. Klager anfører også brudd på Tekstreklameplakatens punkt 5 og Vær Varsom-plakatens punkt 2.6, som begge handler om å opprettholde et klart skille mellom reklame og redaksjonelt innhold, samt punkt 10 i Tekstreklameplakaten, om å sikre at innkjøpt stoff tilfredsstiller kravene til journalistisk uavhengighet og integritet.

Klager opplyser at den påklagede artikkelen lå som toppsak på NRKs forside publiseringdagen, og at det ikke var noe der som tydet på at saken ikke var skrevet av NRK. Slik klager ser det, fremstår artikkelen dermed som en publisering skrevet av NRKs Viten-redaksjon, mens den i realiteten er levert av Gemini.no, som ifølge klager verken er et redaksjonelt uavhengig magasin, eller en avsender som jobber i henhold til de presseetiske normene. Klager anfører at Gemini.no er «en utgivelse fra kommunikasjonsavdelingene ved NTNU og Sintef». Klager mener derfor NRK «har gjort seg skyldig i å ordrett trykke en tekst skrevet av en kommunikasjonsrådgiver, med en NTNU-forsker som eneste kilde». Klager tilføyer også: «Når NRK så publiserer et tilsvaret (fra Transportøkonomisk institutt), har de heller ikke hentet inn dette selv, men klippet det fra Forskning.no.»

Slik klager ser det, burde NRK heller skrevet saken selv eller bedt forskeren skrive en kronikk om temaet. Klager anfører: «Når man i stedet valgte å publisere Geminis sak, burde dette vært merket tydelig både på forsiden og inne i saken. Da burde man også påpekt at Gemini er et pr-produkt fra NTNU (jfr Tekstreklameplakaten pkt 6).»

TILSVARSRUNDEN:

NRK avviser å ha brutt god presseskikk og forklarer at artikkelen er hentet fra forskning.no, som NRK har innholdsutvekslingsavtale med. NRK påpeker at det under ingressen ble gjort oppmerksom på at artikkelen ble gjengitt med tillatelse fra NTNUs vitenskapsmagasin Gemini.no, og at det også var oppgitt Gemini.no i byline (bak journalistens navn). Videre anfører NRK om publiseringen på forsiden: «På NRKs forside, NRK.no, fikk saken (tittel og

ingress og lenke til vitensida) ingen spesiell merking. NRK.no/viten har avtale med forskning.no om at vitenskapsinnhold kan publiseres hos begge uten nærmere avtale.»

Etter NRKs mening er klagers henvisning til Vær Varsom-plakatens punkt 2.6 irrelevant, ettersom «artikkelen fra forskning.no ikke kan kalles reklame, ei heller er den sponset». NRK opplyser også at forskning.no på sine nettsider oppgir å være «drevet etter Redaktørplakaten og andre journalistiske prinsipper». Videre forklarer NRK at artikkelen opprinnelig ble publisert i vitenskapsmagasinet Gemini, som publiserer stoff om forskning og nyskapning ved NTNU og Sintef. NRK er imidlertid ikke enig i at artikler på forskning.no og Gemini.no kan likestilles med «ensidig informasjon fra interesseorganisasjoner og reklame».

NRK anfører: «Reklame defineres vanligvis som en form for markedsføring av en vare, tjeneste, sak eller idé mot betaling eller annen form for godtgjøring. Reklame har som formål å fremme en virksomhet, varer eller tjenester. (...) Artikkelen omhandler norsk el-bil-politikk. Artikkelen fremmer verken salg av elbiler, andre biltyper eller salg av klimavoter og er ikke betalt av noen produsent eller interesserorganisasjon.» NRK har derfor problemer med å se hvordan publiseringen skulle rammes av Tekstreklame-punktene klager har henvist til (punktene 5, 6 og 10).

Slik NRK ser det, har innholdet i artikkelen allmenn interesse. NRK skriver: «Det er etter vår mening heller ikke slik at presentasjonsform eller innhold i artikkelen mangler kritisk distanse til elbiler eller klimavoter, slik at NRKs integritet og uavhengighet svekkes på en måte som er uforenlig med god presseskikk. (...) Hovedkilden i den påklagede artikkelen er en professor i samfunnsøkonomi, og artikkelen refererer til internasjonale undersøkelser mht. faktagrunnlaget og utregningene. (...) Kildene er åpne og relevante og faktaopplysningene etterprøvbare.»

NRK opplyser også at publiseringen skjedde etter NRKs egen redaksjonelle vurdering og under NRKs redaktøransvar: «Fra NRK sin side er det kun journalistiske motiver som ligger bak publiseringen av artikkelen på NRKs vitenside.» «I tråd med VVP 4.4 merket vi artikkelen med referanse til opprinnelsesmedium (Gemini).» «Vi vurderte at Geminis binding til NTNU (forskningsavis som eies av NTNU) ikke påvirket innholdet i denne saken, da saken ikke omhandlet NTNU eller NTNUs forskning.»

Klageren påpeker at det klagen handler om, er «hvor nært man vil knytte seg til NTNUs informasjonsavdeling». Klager anfører: «Bellona mener artikkelen går under det Tekstreklameplakaten kaller 'ikke-redaksjonell informasjon'. Satt på spissen: De samme mediene ville neppe trykket en artikkel skrevet av en informasjonsavdeling i organisasjonslivet eller i en offentlig etat. Selve artikkelen er dessuten skrevet i en meget ladet og konkluderende tone, som legger Skonhofts synspunkter til grunn. (...) Det er grunn til å spørre seg om språket ville vært mer nøytralt dersom redaksjonene selv hadde gjennomført intervjuet og skrevet saken.»

Bellona opprettholder altså sin klage, da miljøstiftelsen ønsker «å la PFU selv avgjøre hvor de prinsipielle grensene går, og ser på denne saken som en sak som kan skape en presedens for framtiden».

NRK presiserer at «det er innholdet i artikkelen som må avgjøre hvorvidt teksten skal anses

som redaksjonelt innhold eller reklame/sponsing (kommersielt materiale)», og: «En artikkel skrevet av en journalist i vitenskapsmagasinet Gemini kan ikke likestilles med informasjon fra enhver informasjonsavdeling i organisasjonslivet eller offentlige etater. NRK hentet artikkelen fra Forskning.no og har publisert den fordi vi mener den er interessant for våre lesere ut fra et redaksjonelt synspunkt.»